

Hvad nu selve Sagen angaar, er det en Opgave, som vistnok vil have en stor Betydning for vort Samfund, at vi komme ind paa at skaffe Smaamanden en mere sikker Stilling end hidtil, og skønt dette kun er et lille Skridt dertil, maa det erkendes, at det er et Skridt, som dog efter alles Mening maa kunne bidrage dertil, og man kan kun ønske, at der maatte kunne gøres større Skridt. Men hvis vi ikke kunne faa mere, maa vi jo være glade ved blot at opnaa saa meget, thi et virkeligt Gode vil der opnaas. Jeg tror imidlertid at der lod sig maatte opnaa noget mere. Jeg tror, at de ærede Forslagsstillere have formuleret deres Forslag noget for knebent. Det er jo fra flere Sider, ogsaa fra den højtærede Indenrigsminister, gjort opmærksom paa, at Forholdene omkring i Landet ere noget forskellige, saaledes at hvad der er Trang til det ene Sted, er der ikke i samme Grad Trang og Fornødenhed til det andet Sted. Derfor vilde jeg anse det for ønskeligt, om man vilde gøre Grænserne i dette Lovforslag, noget rummeligere, saaledes at man, hvor der er større Trang til Stede, og hvor der fra alle Sider erkendes, at der er en større Trang til Stede, vil være i Stand til at afgive Husmændene noget større Havelodder. Jeg tror, at det vilde være heldigt, om man i Stedet for at sætte de 2 Skæpper som et ubetinget Maksimum, vilde overlade det til Kommunens Valg at afgive fra 2 til 4 Skpr. Hvorvidt man paa det enkelte Sted bør tage 2 eller 4 Skpr., skal jeg slet ikke udtale mig om. Men hvor Egnens Forhold fører det med sig, at de paagældende Husmænd og Indsiddere med Rytte vilde kunne drive en Jordlod, som er noget større end 2 Skpr., og hvor man antager, at deres Stilling og Vilkaar er saadan, at de kunne svare Afgift deraf, der bør man ikke formene Kommunerne, som jo ere dem, der bedst kunne domme om den Art Forhold, at gaa noget videre og tilstaa dem et større Areal. Deraf følger ikke ubetinget, at paa saadanne Steder, hvor man beslutter sig til at gaa op til en Maksimumsgrænse af 4 eller 3 Skpr., eller hvor højt man nu vil, er det Meningen, at enhver Husmand nødvendigvis skal have de 3 til 4 Skpr.: Sogneraadet maa paa saadanne Steder kunne udbyde 2 til 4 Skpr., og saa kan den enkelte Mand efter sit Behov eller sin Tilbøjelighed tegne sig for et større eller mindre Areal. Ved saaledes at gøre Loven mere elastisk, vil man sikkert komme de forskellige Fornødenheder imøde. Det er en Ændring, som jeg tillader mig at henstille til de ærede Forslagsstillere og til det

Udvalg, som rimeligvis vil faa Sagen under Overvejelse, om man ikke kunde indføre en saadan Bestemmelse, som gjorde Loven noget mere elastisk, idet selvfølgelig Afgørelsen i saa Henseende bør være hos Kommunerne, hos Sogneraadene. Jeg er ligeledes enig med enkelte tidligere Talere i, at de Tidsgrenser, som ere satte, rimeligvis ere temmelig knebne. Allerede den Tidsgrense, der er sat for Sogneraadene, at de inden en Maaned, efter at Loven er udkommen, skulle tage deres Bestemmelse, udbyde Lodder og udstede den foreløbige Befendtgørelse, er maatte noget for kneben sat. Det lægger jeg imidlertid noget mindre Vægt paa, thi man maa antage, at Sogneraadene følge med, hvad der sker her i Rigsdagen, saaledes at Sagen, naar den er kommen saa vidt, at dens Gen gennemførelse imødeses med Sikkerhed, har vakt en saadan Opmærksomhed rundt omkring i Landet, at man er paa det Rene med, om man vil eller ikke, eller hvorledes man i det hele vil tage Sagen. Men derimod er den Tidsgrense, som er sat lige overfor Husmændene og Indsidderne, sikkert altfor kneben; at forlange, at de, en Maaned efter at Udbudet er fæst, skulle have taget deres Bestemmelse og saa for Fremtiden være affaarne, det er virkelig alt for strengt lige over for den Klasse, her er Tale om. Det er en Overvejelse, som ikke gaar saa hurtig for den Art Folk paa mange Steder, og jeg tror derfor, at man bør udtrække Grænsen ikke saa ganske kort, men man maa selvfølgelig sætte en Grænse. Sætter man en Grænse af 3, 4, 6 Maaned, kort sagt, en betydelig længere Frist end en Maaned, bør man vist nok ikke affære ubetinget dem, som ikke ere komne til denne Termin, fra at nyde godt af Loven og heller ikke affære Kommunerne fra alle de Fordele og hele den særegne Retstillings, som de faa ifølge denne Lov, dersom der kommer senere Ændringer, og de ønske at tilfredsstille dem. Det kan vist nok være ønskeligt, at en saadan Sag gaar nogenlunde hurtig i Orden, men paa den anden Side har det jo været i atten hundrede Aar, for ikke at sige længere, og om det saa varer nogle Maaned eller et Par Aar længere, før den gennemføres fuldstændig, har dog mindre Vægt. Det er disse Par enkelte Henstillinger med Hensyn til Lovens Indhold, som jeg ønsker at gøre til de ærede Forslagsstillere og til det eventuelle Udvalg. — Men idet denne Lov er foreslaet, kan jeg ikke tilbageholde nogle Spørgsmaal til de ærede Forslagsstillere og særlig til det ærede Medlem for Møen (Vossen), som indbragte Loven, og det er, hvorledes man fra den Side, han nærmest